

**Запорізька міська громадська
організація «Істина»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТА ВИМОГИ СЬОГОДЕННЯ»**

23–24 липня 2021 р.

м. Запоріжжя

УДК 340(063)

П 68

П 68 **Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення:** Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Запоріжжя, 23–24 липня 2021 року. – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2021. – 104 с.

У матеріалах представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення», яка була організована Запорізькою міською громадською організацією «Істина» 23–24 липня 2021 року в м. Запоріжжі.

Організатори конференції не завжди поділяють думки учасників.
Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 340(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ 1917-1918 Килюх Д. В.	6
--	---

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

СТАНДАРТИ СПРАВЕДЛИВОГО СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ: СУД. СТВОРЕНИЙ НА ПІДСТАВІ ЗАКОНУ Завальнюк І. В.	10
ЮРИСДИКЦІЯ МЕЖДУНАРОДНОГО УГОЛОВНОГО СУДА В ОТНОШЕНИИ ВОЕННЫХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ Эйюбова М. Б.	13

НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС, СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ АЛІМЕНТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ Адамова О. С.	18
ПРИНЦИП ЗАКОННОСТІ У НОТАРІАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ Баранкова В. В.	22
СТРОКИ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНОГО МАТЕРІАЛЬНОГО ПРАВА У ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИНАХ Гуйван П. Д.	26
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ Давидова Н. О.	31
КОНТРОЛЬ ЛІЦЕНЗІАРА ЗА ЯКІСТЮ ТОВАРА ПІД ЛІЦЕНЗІЄЮ ЯК ІСТОТНА УМОВА ЛІЦЕНЗІЙНОГО ДОГОВОРУ Дмитришин В. С.	34
ГАРАНТІЇ ПРАВА СПОЖИВАЧА НА ІНФОРМАЦІЮ ПРО ПРОДУКЦІЮ Поплавська М. В.	39

**НАПРЯМ 4. ТРУДОВЕ ПРАВО,
ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ЧАСУ ВІДПОЧИНКУ
Дмитренко Д. О. 43

НАПРЯМ 5. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МАЛОЇ ГІДРОЕНЕРГЕТИКИ
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
Платонова Є. О. 48

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КОРИСТУВАННЯ
ВОДНИМИ ОБ'ЄКТАМИ ДЛЯ ГІДРОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПОТРЕБ
Чумаченко І. Є. 52

**НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО
ТА ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

ОКРЕМІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРИТЯГНЕННЯ
СУДДІ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
Бондарчук Р. А. 56

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ
У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ
Лис О. Г. 60

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
КОМІСІЇ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ
Личак В. В. 65

УМОВИ НАБУТТЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРИСЯЖНОГО
Онуфрієв В. М. 70

СУДОВА ПРАКТИКА ТА СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ:
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ
Пилипенко О. С. 74

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ
КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ
Сушник О. В. 77

**НАПРЯМ 7. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО,
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ**

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ
СТ. 245 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ
Колісник Є. О. 83

СТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОГО ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ПРАВА КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІЯЛЬНОСТІ І. МАЛИНОВСЬКОГО Матвійчук М. А.....	86
ДО ПИТАННЯ СУТНІСНИХ КРИТЕРІЇВ ПРИНЦИПІВ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА Пилипенко Д. О.....	91
НАПРЯМ 8. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА	
ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВСТУПУ АДВОКАТА СВІДКА У КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ Карпенко В. М.....	94
ЗАКОННІСТЬ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТН ДОВКІЛЛЯ Цимбалюк Н. Р.....	99

СТАНОВЛЕННЯ РАДЯНСЬКОГО ПЕНІТЕНЦІАРНОГО ПРАВА КРІЗЬ ПРИЗМУ ДІЯЛЬНОСТІ І. МАЛИНОВСЬКОГО

МАТВІЙЧУК М. А.

аспірантка, викладачка кафедри кримінально-правових дисциплін

Національний університет «Острозька академія»

м. Острог, Рівненська область, Україна

Після розпаду Російської імперії та у зв'язку із засудженням І. Малиновського радянською владою до позбавлення волі, під час відбування покарання, а також після звільнення з місць ув'язнення, він став перейматися проблемами кримінально-виконавчого права, чинного та на той час.

Так, за перших по революції часів позбавлення волі регулювало революційне звичаєве право. Згодом почали з'являтися революційні пенітенціарні закони, що спочатку визначали тільки основні принципи нової радянської пенітенціарної політики або стосувалися окремих сторін пенітенціарної справи, а саме: «Статут першого Російського Реформаторію для неповнолітніх», «Тимчасова інструкція про позбавлення волі, як про міру кари, та про порядок відбування його». Згодом, РНК РСФРР постановила, у зв'язку з громадянською війною, відкрити окремі місця ув'язнення – концентраційні табори, навесні 1919 р. було видано постанову ВЦВК про табори примусових робіт, «Інструкцію на розвиток постанови ВЦВК про табори примусових робіт», а восени 1920 р. НКЮ РСФРР було видано «Положення про загальні місця ув'язнення».

По завершенню громадянської війни були прийняті «Карний кодекс» і «Карно-процесуальний кодекс», які сформулювали основні засади каральної політики радянської влади. Було ліквідовано ВНК й скасовано табори примусових робіт, проведено централізацію управління пенітенціарною справою. Протягом 1923 р. Головне управління місць ув'язнення РСФРР виробило проєкт під назвою «Виправно-трудового кодексу Р.С.Ф.Р.» [1, с. 28].

Розпочалося обговорення даного проєкту ВТК, яке здійснювалося на різних рівнях, а підсумки якого підбили на

Всеросійському з'їзді працівників пенітенціарної справи в Москві 18 – 24 жовтня 1923 року.

Учений в цей час відбував покарання у виді ув'язнення в Івановському таборі м. Москви. Але це не завадило йому прийняти участь в обговоренні проєкту Кодексу у двох формах: він проаналізував стенографічний звіт пленарних засідань вказаного з'їзду та в стислій формі виклав суть доповідей на ньому у вигляді наукового повідомлення, а на підставі детального аналізу проєкту ВТК написав наукову статтю-рецензію під назвою «Проект «Исправительно-Трудового Кодекса» та опублікував їх в московському журналі «Право и жизнь» [2, с. 108–109].

У науковому повідомленні І. Малиновський зазначав, що як вбачається з аналізу стенограми з'їзду, на ньому делегатами в кількості 150 центральних і місцевих діячів обговорювався не лише проєкт ВТК, а й стан пенітенціарної справи в Республіці. У доповідях та співповідях говорилося, що царська тюрма з її методами, навичками та звичаями недоречна в радянській республіці, що радянські місця ув'язнення повинні переслідувати цілі, вказані революційним законодавством. З виступів делегатів з місць можна було судити про справжній стан речей в місцях ув'язнення. Так, Якубсон, представник Головного управління місць ув'язнення публічно заявив про те, що службовці на місцях «крайне неакуратні, недбало відносяться до своїх обов'язків...». А у виступах головними недоліками називали брак матеріальних засобів і нерозуміння основних начал каральної політики радянської влади. Так, один з делегатів зазначив, що у нього ув'язнені носять номери «по американській системі», а в центрі розуміють пенітенціарну справу так, що «для нас немає номерів, а є люди, більш чи менш небезпечні». Інші виражали подив, – про яке виховання в місцях позбавлення волі може йти мова?! Ще інші вважали, що впливати на засудженого засобами морального впливу, «це безглуздо», це «смішно», що «горбатого могила виправить» тощо.

На підставі аналізу таких і їм подібних промов І. Малиновський підбиває такий підсумок: стенографічний звіт з'їзду пенітенціарних діячів – цікава пам'ятка того, які завдання в області боротьби з злочинністю ставить радянська влада в даний момент і як здійснення цих завдань на практиці стикається

з браком матеріальних засобів і з браком свідомих та підготовлених працівників [3, с. 109].

У статті-рецензії І. Малиновський загалом позитивно оцінив законопроект. Авторами проекту вірно накреслено загальний напрям пенітенціарної політики, який відповідає основним началам радянського права. Разом з тим він зробив одне загальне зауваження та дванадцять зауважень щодо недоліків окремих положень законопроекту з пропозиціями їх усунення.

Загальне зауваження мало характер редакційного й зводилося до того, що з проекту пропонувалося прибрати усе зайве, в тому числі повтори тих чи інших положень, і тим самим надати кодексу характеру «короткий». Але в той же час додати те, чого не достає. В кодексі, за пропозицією І. Малиновського, достатньо сформулювати загальні начала, деталі ж і висновки слід віднести в інструкції, правила, положення, що видаються у розвиток законів. Притримуючись такого плану, й можна значно скоротити обсяг проекту [4, с. 64].

Окремі ж зауваження й пропозиції вченого характеризувалися істотністю та стосувалися практично усіх сторін пенітенціарної справи. Як приклад: «Необхідно забезпечити ув'язненому матеріальні умови життя, дати йому приміщення, опалення, освітлення, харчі, речове забезпечення, надавати медичну допомогу. Цьому питанню про матеріальні умови життя ув'язнених присвячена окрема глава – про господарство. Необхідні лише деякі доповнення і зміни: напр., в ст. 242 необхідно пояснити, що зроблений перелік предметів речового забезпечення приблизний, а не вичерпний, т. я. не все безумовно необхідне тут перераховане, або обмежитися загальним визначенням: ув'язненим, які не мають власних, безумовно необхідних предметів речового забезпечення, видаються казенні речі» [4, с. 62].

16 жовтня 1924 р. ВЦВК із деякими змінами, в тому числі тими, що їх пропонував І. Малиновський, проєкт ВТК РСФРР затвердила і він став законом – Виправно-трудоим кодексом Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки. Вчений в цілому схвально відгукнувся на факт його прийняття. З цього приводу він трохи згодом писав: «той факт, що Попр.-Труд. Кодекс видано в законодавчому порядку, в такому самому як Карний Кодекс і Карно-процесуальний, передусім звертає на себе увагу. Він свідчить про те, що з погляду

радянської влади, виконання присуду про позбавлення волі (та про примусові без тримання за сторожею роботи) має не менше значення, ніж сам суворий вирок» [1, с. 49].

Тим не менше, вчений відгукнувся на Кодекс досить критичною науковою статтею під назвою «Редакційні огріхи виправно-трудового кодексу» [5, с. 72–80], де до редакційних огріхів ВТК (більш як до 100 статей) відніс: недоліки із зовнішньої, редакційної сторони, недоліки законодавчої техніки, які можливо обумовлені новизною справи. Але значна кількість зауважень мала й важливий змістовий характер. Ось наприклад.

«В ст. 4, мова йде про те, що виправний трудовий вплив на засуджених повинен проводитися шляхом розвитку та вдосконалення трудових колоній і перехідних домів. А інші види місць ув'язнення? Хіба вони не прагнуть до того ж, тобто до виправного трудового впливу на ув'язнених? Згідно зі ст. 5 ВТК усі місця ув'язнення складають єдину систему виправно-трудових установ. І якщо в майбутньому належить скоротити одні і збільшити на їх рахунок інші, то до перших слід віднести ізолятори, можливо частково й будинки короткочасного ув'язнення; всі решту (в тому числі, наприклад, трудові будинки для неповнолітніх) підлягають розвитку та вдосконаленню» [5, с. 73].

Тут варто зазначити, що низка зауважень та пропозицій І. Малиновського, висловлених ним як при обговоренні проекту ВТК РСФРР, так й при, так би мовити, «науковій експертизі» уже прийнятого Кодексу, були сприйняті російським законодавцем у формі змін та доповнень ВТК, а отже, й враховані при розробленні та прийнятті відповідних Кодексів в Україні та Білорусі.

Історія радянського пенітенціарного права в Україні, зазначав І. Малиновський, йшла тим самим шляхом що й в РСФРР, але через громадянську війну почалася дещо пізніше. 7 березня 1920 р. був оголошений перший радянський пенітенціарний закон – про центральні й місцеві тюремно-каральні відділи. Згодом були прийняті Тимчасове положення про управління буприв, Тимчасова Інструкція про позбавлення волі як міру кари та інші нормативні акти. Влітку 1924 р. проєкт Поправчо-трудового кодексу було вироблено й передано на розгляд окремій Комісії РНК УСРР. 23 жовтня 1925 р. Поправчо-трудова кодекс УСРР затверджено постановою 2 сесії ВУЦВК IX скликання.

На час створення проекту Поправчо-трудового кодексу УСРР І. Малиновський ще перебував у місцях ув'язнення в Москві, а на час його прийняття та публікації займався питаннями переїзду з Москви до Києва. Очевидно з цієї причини, та тому, що проєкт українського Кодексу не виносився на широке обговорення, відомості про те, що вчений на той час піддавав їх науковому аналізу відсутні. Проте оскільки ВТК РСФРР насправді був зразком для ПТК УСРР, опосередкована участь І. Малиновського в його розробленні та прийнятті беззаперечна.

Список літератури:

1. Малиновський О. О. Радянські поправчо-трудові установи порівнюючи з буржуазними тюрмами / Збірник соціально-економічного відділу Всеукраїнської Академії наук № 16. У Києві. 1928. С. 27-28.
2. Малиновский И. Проект «Исправительно-Трудового Кодекса» / Право и жизнь. 1924 г. Книга пятая и шестая. С. 53–64; Малиновский И. Всероссийский Съезд Работников Пенитенциарного Дела в Москве 18-24 октября 1923 года. Стенографический отчет пленарных заседаний съезда. Москва, 1923 г. стр. 256 / Право и жизнь. 1924. Книга седьмая и восьмая. С. 108–109.
3. Малиновский И. Всероссийский съезд работников пенитенциарного дела. С. 108.
4. Малиновский И. Проект «Исправительно-Трудового Кодекса». С. 64.
5. Малиновский И. Редакционные погрешности исправительно-трудового кодекса / Право и жизнь. 1925. Книга седьмая-восьмая. С. 72–80.